

Mevlânâ Yûnus Sehârenpûrî (26 Receb 1356-17 Şevval 1438/ 2 Ekim 1937-11 Temmuz 2017)

Dünyaca ünlü Hintli İslâm âlimi ve muhaddis Mevlânâ Yûnus Sehârenpûrî bekâ âlemine irtihal etti. Uttar Predeş eyaletine bağılı Sehârenpûr'da doğan ve Cûnpûrî nisbesiyle de bilinen Sahârenpûrî ömür boyu hastalıklarla mücadele etmiş, durumu ağırlaşınca hastaneye kaldırılmış ve 11 Temmuz 2017 günü Salı sabahı namazını kıldıktan sonra kendini kötü hissetmiş ve 81 yaşında vefat etmiştir. Cenaze namazı ikindi vaktinde hocalık yaptığı Câmî'a Mezâhir Ulûm Medresesi'nde çok büyük bir kalabalığın iştirakiyle gerçekleşmiş, cenâze törenine ailesi, dostları, talebeleri ve takipçileri katılmıştır.

Hint Ulemâ Cemiyeti Genel Sekreteri Mevlânâ Mahmûd Medenî, Mevlânâ Yûnus'un vefatının Müslüman toplumu için büyük kayıp olduğunu vurgularken; ABD'de yaşayan İslâm âlimi, Kelâm Enstitüsü'nün kurucusu Abdül Nasır Cangda da bu büyük âlimin vefat haberini halen idrak etmekte zorlandığını ifade etti. Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere Mevlânâ Yûnus Sehârenpûrî'nin vefatı birçok kişiyi derinden etkiledi.

Sehârenpûr'da Cunpur'a yakın Kurini köyünde 2 Ekim 1937 yılında dünyaya gelen Mevlânâ Yûnus, adını genç yaşta ilim camiasında duyurmuş bir âlimdir. Annesi o henüz beş yaşındayken vefat etmiş, anneannesinin terbiyesinde yetişmiştir. Altı veya yedi yaşına ulaştığında Cunpur'a yakın bir yerdeki yazarlar cemiyeti diye bilinen yerde dayısıyla beraber katılmış ve eğitim almıştır. Ne var ki dayısı oradan ayrılınca kendisi de ayrılmış, daha sonra köyündeki medreseye kaydolmuştur. Kıraat, kitabet ve mebâdî ilimlerinin eğitimini bu medresede almıştır. Daha sonra Ziyâu'l-Ulûm Medresesi'ne kaydoldu. Hocası Mevlânâ Ziyâu'l-Hak'ın ilim halkalarında nahiv, sarf ve Hanefî fihkına dair kitapların çoğunu okudu. Şeyh Abdülhalim el-Cunpurî ile *el-Vikâye* ve *Nûru'l-Envâr* şerhlerini tahsil etti. On üç yaşına vardığında Sehârenpûr'da Mezâhiru'l-Ulûm Medresesi'ne girdi. Hatırı sayılır birçok âlimden orada istifade etme imkânı buldu. Bu medresede bulunduğu süre içerisinde *Celaleyn*, *Tefsirü'l-Beydâvi*, *Mişkâtü'l-Mesâbih*, *Kütüb-i Sitte*, *Muvatta*'ın Yahyâ b. Yahyâ ve Şeybanî rivâyetlerini, Tahavî'nin *Şerhu Me'ani'l-Asâr*'ını, Merginânî'nin *el-Hidâye*'sini

ve *Dürri'l-Muhtar*'ı, Astronomi ve matematik ilimleriyle ilgili eserleri ve Öklid kitabını bitirmiştir.

Buhârî-i Şerîf hadis külliyyâtına yaptığı şerh ve hâşiye çalışmalarıyla tanınan Mevlânâ Yûnus; Abdulfettâh Ebû Gudde, Ahmed Ali es-Surîtî ve Abdurrahman b. Abdulhay el-Kettânî gibi son asrın büyük âlimlerinden icâzetli bir din âlimidir. Bunlarla beraber hadis ilminde ona hocalık eden ve icâzet veren birçok isim vardır. Bunlardan biri Şeyh Muhammed Zekeriyâ el-Kandehlevî'dir. Sehârenpûrî, bu hocasından kıraat, sema, rivâyet ve dirâyet olarak Buhârî'nin tamamını almıştır. Ayrıca Müslim'in mukaddimesinin bir kısmını, Sünen-i Ebû Dâvûd'un yarısını, üç risâle ve Evailü's-Sünbüliyye'yi de onunla tedris etmiştir. Şeyh Muhammed Zekeriyâ el-Kandehlevî, Sehârenpûrî'ye eğitiminin sonunda umumi icâzet vermiştir.

Sehârenpûrî'nin diğer bir hocası da Allame Muhammed Esadullâh er-Rampûrî'dir. Sehârenpûrî, ondan *Sünenü Ebû Dâvûd*'un Namaz kitabının başından bir sayfa kadar okumuş, *Sahihi Buhârî*'nin başını ve *Me'ani'l-Âsâr* şerhini nikâh kitabının sonuna kadar okumuştur. Rampûrî'den çok istifade eden Sehârenpûrî, bu hocasından da eğitiminin sonunda genel icâzet almıştır. Diğer bir hocası eş-Şeyh Manzûr Ahmed es-Sehârenpûrî'den *Sahîh-i Müslim* ve *Muvatta*'ın Şeybanî rivâyetinin icâzetini almıştır. Şeyh Emîr Ahmed b. Abdülganî el-Kandehlevî'den semâ ve kıraat usûlüyle *Sünen-i Tirmizî* ve *Şemâil, Sünen-i Nesâî, Sünen-i İbn Mâce, Muvatta*'ın Yahyâ b. Yahyâ rivâyeti, el-Mişkât, *Nuzhetü'n-Nazar* ve umumi icâzet almıştır. Bunlara ilaveten Diyobend'deki Dâru'l-Ulûm'a Şeyh Fahreddîn Ahmed el-Murad Âbâdî'nin düzenlediği Buhârî hatmesine gitmiştir. Altı *Evail*'i de Allâme Mahmûd Hasen b. Hâmid el-Kenkûhî'den dinledi.

Câmi'a Mezâhir Ulûm'e 1961 yılında kabul edilen Mevlânâ Yûnus, 1963'te mezun olduktan sonra medresenin idarecisi olarak atanmış, 1971 yılından itibaren ise "Şeyhü'l-Hadîs" unvanıyla hadis hâfızı olarak görev yapmıştı. Müderris olarak tayin edildiği ilk sene *Vikâye* ve *Kutbî*'nin şerhini ders olarak vermiştir. Daha sonra hocası Emîr Ahmed el-Kandehlevî'nin vefatı üzerine Mişkatü'l-Mesabih derslerine de Sehârenpûrî, girmeye başlamıştır. Müderrisliğinin beşinci senesinde *Sünen-i Ebû Dâvûd, Sünen-i Nesâî* ve *Nûru'l-Envâr* dersleri vermeye başlamıştır. Sonraki sene bunlara *Müslim, Sünen-i İbn Mâce* ve *Muvatta*'ın iki rivâyeti de eklenmiştir. 1961 yılında hadis okutmaya başlayan Sehârenpûrî, vefatına kadar bu vazifeyi üstlenmiş ve icra etmiştir.

Bazı hocalarının ve arkadaşlarının talebi üzerine vefatına kadar *Buhârî*'yi okuttu. Böylelikle *Buhârî*'yi elli kez bitirmiş, Doğu ve Batı'daki talebelerine Buhârî icâzeti vermiştir.

Öğrencisi Abdül-Ehad b. Yûsuf Fetil el-Kucerâtî'nin ifadelerine göre, hadis konusunda son derece dikkatli bir muhakkik ve anlayışı kuvvetli bir muharrir-

dir. ‘Hadis ilmi ve kitaplarına onun kadar ihtimam eden birini bu gözler görmedi’ diyen öğrencisi, Sehârenpûrî’nin Hindistan’ın her yerini dolaşarak büyük hadis hâfızlarından çeşitli dersler aldığını ve onlarla toplantılar icra ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca o tam bir ilim aşığı olması hasebiyle aklî ve naklî ilimlerin hepsine karşı ilgi duymuştur. İlmî seyahatler yapmayı seviyor hem doğuya hem batıya önem veriyordu. Öğrencileriyle vakit geçirmekten son derece keyif alan Sehârenpûrî, son derece tevazu ve hassas bir vicdan sahibiydi. Bunların yanı sıra ibadetlerine sıkı sıkıya bağlı, zikir ve evrat konusunda devamlılık gösteren, sünneti nebeviyi hayatında tatbik etme gayretinde olan bir kuldu. Fıkıhta müctehit, akaitte ise selefin yolunu benimsemiş abid ve zahid bir kişiliğe sahipti. Talebelerine de bu yönde tavsiyelerde bulunur, onların doğru sözlü, iyi niyetli, amellerinde ihlaslı olmalarını tavsiye ederdi. Söz gelimi bir talebesiyle müselselât hatmesi münasebetiyle karşılaşmış, talebesi ona bir şey söylemek istemiş, o ise ‘Çık! Çık!’ dedikten sonra gülmüş ve Ne istiyorsun demiştir. Bunun üzerine talebesi, Ben birçok yerdeki Hint şeyhleriyle karşılaştım, çok sayıda medreseyi ziyaret ettim ve bunun sonucunda âli ve nâdir isnadlar elde ettim diyince o ‘Niyetini samimi tut?’ demiştir. Zira bu onun için tüm bunlardan önemli bir hassasiyettir. Bir gün hocalardan biri ona ‘Nasil ihlaslı olabilirim’ diye sormuş, o da ‘Her işte nefsinî töhmet altında bırakırsan o zaman ihlaslı olursun’ şeklinde cevap vermiştir.

Bir defasında “Hayatım boyunca kimseyi çekiştirip arkasından konuşmadım, bilerek kimseye cefa vermedim ve küçük yaşlarımdaki üç dört yalanım hariç hiç yalan söylemedim” demiştir. Ayrıca talebelerini evladı gibi görmüş ‘Sizler benim evlatlarımsınız sözünü’ defaten kullanmış ve yine gençlere hitaben ‘Yaşlılık size gelmeden önce gençliğinizden iyi faydalanın’ demiştir. Talebesi Abdü’l-Ehad’a göre Sehârenpûrî, az sözle çok mana ifade eden, nefesini boşa tüketmeyen, faydasız işlerle meşgul olmayan biriydi. Edebe riayet eder, edeb olmadan ilmin fayda vermeyeceğini düşünürdü. Söz gelimi bir defasında talebelerinden birinin Buhârî kitabının bir sayfası kıvrılmış, bunun üzerine o talebesini uyararak kitaplara karşı edepli olmasını tavsiye etmiştir. Vera ve takva sahibiydi. Temizliğe son derece dikkat ederdi. Hintçe Urduca, Arapça ve Farsçayı bilirdi. Muhammed b. İsmâ‘il el-Buhârî’nin, İbn Teymiyye’nin, İbn Hacer el-Askalânî’nin ve Muhammed Zekeriyâ el-Kahdehlevî’nin tesiri üzerinde görülürdü. Hocalarını hep güzel bir şekilde hatırlayıp anar ve talebeleriyle güzel geçinirdi. Söz gelimi bir defasında *Sahîh-i Buhârî* okuturken bir öğrencisine ‘Sen kibirlisin!’ demiş Birkaç dakika sonra ise ‘Sizden beni affetmenizi umuyorum, böyle bir şeyi ancak yakın gördüğüm kişiye söylerim’ demiştir. Başka şeyhlerle buluşmak onları ziyaret etmek, yazıp okumak istediğini ancak çok zayıf ve hasta olması sebebiyle buna güç yetiremediğini ifade etmiştir.

Birkaç defa ağlayarak şu hadiseyi anlattı: “Rüyamda Allah’ı (c.c) gördüm. Bana ‘Ruhunu kabzetmek istiyorum’ dedi. Ben de ‘İki rekât namaz kılmam için

bana müsaade et' dedim. Bunun üzerine 'Kıl!' buyurdu'. Başka bir sefer de rüyasında İbn Hacer'i gördüğünü ifade etmiş, dört büyük mezhep imamından da sadece İmam Şâfi'i rüyasında görmüş ve bunu şöyle anlatmıştır: 'Bir defasında İmam Şâfi'nin telif ettiği *el-Ümm* kitabımı kaybettim. Sonra rüyamda İmam Şâfi'yi gördüm. Bir tren yolculuğundaydık. Bu rüya üzerine bana yeni bir *el-Ümm* kitabı hediye edildi. İşte bu rüyanın tabiri budur.' Bir defasında da Hz. Âişe'yi rüyasında görmüş ve 'Hz. Âişe bir yatakta uyuyordu. Sonra uyanıp gitti. Ben de onun kalktığı yatağa yatıp uyudum. Bu rüyayı bana Hz. Âişe'den intikal edecek olan ilime yorumladım' şeklinde anlatmıştır.

Hadis meseleleri hakkında bazı mülahazaları öğrencileri vasıtasıyla nakledilmiştir. Söz gelimi, bazı âlimler Buhârî'nin *el-Edebü'l-müfred* adlı eserinde müselsel hadis rivâyet ettiğini söylemiş, Ancak Sehârenpûri, ne Hint baskılarında ne de diğer baskılarda bunu görememiştir. Sonuç olarak *el-Edebü'l-müfred* nüshasının tam bir şekilde elimize ulaşmamış olabileceğini ifade etmiştir. Yine *Sahîh-i Buhârî*'nin ilk hadisi olan niyet hadisi hakkında, yedi yerde geçtiğini ve bu yedi yeri 'حان عونہ' şeklinde muhtasar bir cümle ile bir araya getirdiğini ifade etmiştir. İbn Hacer ve İbn Teymiyye'yi çok sevdiği ve 'İbn Teymiyye'nin İbn Hacer'den daha ince anlayışa (fıkıh) sahip olduğu bunun yanı sıra İbn Hacer'in de İbn Teymiyye'den daha çok hadis tarihlerine vakıf olduğu' şeklindeki düşünceleri yine aynı talebesi tarafından ifade edilmiştir.

Birçok faydalı çalışmaya imza atmış, çok sayıda risâle ortaya çıkarmıştır. Talebesi Elbâr Şeyh Muhammed Eyyüb es-Surutî, onun risâlelerinin çoğunu bir araya getirmiş ve *el-Yevâkîtu'l-ğâliye* ismiyle dört cilt halinde basmıştır. Arapça ve Urduca tahkik ve tahriçler yapmıştır. Arkadaşı olan diğer önde gelen hocalar da onun kitaplarını düzenlemiş ve takrir yazmışlardır. Ayrıca Sehârenpûri'nin taslak çalışmalarından Dr. Muhammed Ekrem en-Nedvî, *el-Ferâid fi 'Avâli'l-Esânîd ve Gavâli'l-Fevâid* isimli bir eser telif etmiştir. Buna ek olarak *Sahîh-i Buhârî*'nin şerhi için çalışmaya başlanılmış, hem Arapça hem Urduca şerh yazılmıştır. Böylece diğer şerhlerde bulunmayan pek çok konu ve faydayı içeren bir tahkik ortaya çıkmıştır. *Sahîh-i Buhârî* tahkiki de "*Nibrâsü's-Sârî ilâ Sahîhi'l-Buhârî*" adıyla basılmıştır. Bunların dışında da Sehârenpûri'nin bir çok tahkik çalışması mevcuttur. Bunlardan en öne çıkmış olanı Cehmiyye'ye karşı reddiye konusunu içeren *Kitâbü't-Tevhid*'tir.

Onun vefat haberiyle sevenlerinin tümü derinden sarsılmış, dünyanın dört bir tarafından taziye haberleri gelmiş ve Hint bölgesinde böyle birinin kaybı insanları son derece üzmüştür. Cangda, "Derin bilgisi dışında, huzurunda bulunduğunuzda sizi asıl etkileyen şey, onun sadeliği, Peygamberin sünnetinin somutlaşmış hali olan yaşam tarzıydı. O yalnızca sünneti öğretmekle kalmaz, onu yaşayarak hayata geçirirdi. Allah rahmet eylesin." değerlendirmesinde bulunmuştur.

Arap İslâm Medreseleri Ağının Batı Bengal Şubesi Başkanı Abdüs Selâm ise Sehârenpûri'nin vefatıyla ilgili yaptığı açıklamada "Bu büyük âlimin öğretileri bizle birlikte yaşayacak" ifadelerini kullanmıştır.

Her zaman Sünnet-i Seniyye'yi yaşamayı ve yaşatmayı hedefleyen, ömür boyu böylesine ulvî bir gaye uğruna özveriyle çalışan Mevlânâ Yûnus Sehârenpûri'ye Cenâb-ı Hak'tan rahmet ve hatalarına mağfired niyaz ederiz.¹

Ümmügülsüm YEŞİL, Arş. Gör., (glsmysl1893@gmail.com),
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis, MANİSA

¹ <https://www.yenisafak.com/dunya/hintli-islam-alimi-saharanpuri-hayatini-kaybetti-2753776>; <https://islamonline.net/22124-22:15,30/12/2018>; Abdülehad b. Yusuf Fetil el-Ke-cerâti, 'Allâme Cunpûri', <http://alwaeialshababy.com/ar/index.php/kodwaty/11818-2017-07-31-13-03-53-22:15,30/12/2018>; https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF_%D9%8A%D9%88%D9%86%D8%B3_%D8%A7%D9%84%D8%AC%D9%88%D9%86%D9%81%D9%88%D8%B1%D9%8A